

Selin Kandemir

**ANAYASA MAHKEMESİNE
BİREYSEL BAŞVURU YOLUNDA
OLAĞAN KANUN YOLLARININ
TÜKETİLMESİ KRİTERİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA OLAĞAN KANUN YOLLARINI TÜKETME KRİTERİNİN ANLAMI

I. BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA TÜKETİLMESİ GEREKEN OLAĞAN KANUN YOLLARI	8
A. TÜKETİLMESİ GEREKEN OLAĞAN KANUN YOLLARININ NİTELİKLERİ.....	10
1. Ulaşılabilirlik Niteliğine Sahip Olma Koşulu	10
2. Yeterlilik ve Etkililik Niteliğine Sahip Olma Koşulu	13
B. TÜRK HUKUKUDA TÜKETİLMESİ GEREKEN OLAĞAN KANUN YOLLARI.....	16
1. Tüketilmesi Gereken İdari Başvuru Yolları	18
2. Tüketilmesi Gereken Yargısal Başvuru Yolları.....	21
a. Olağan Kanun Yolları	22
b. Olağanüstü Kanun Yolları.....	26
II. BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA OLAĞAN KANUN YOLLARININ TÜKETİLME USULÜ	31
A. KANUN YOLLARINI ŞEKLİ ANLAMDA TÜKETME	31
B. KANUN YOLLARINI MADDİ ANLAMDA TÜKETME	35

III. BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA OLAĞAN KANUN YOLLARININ TÜKETİLMESİ GEREKEN ZAMAN	40
A. BİREYSEL BAŞVURU YAPILDIKTAN SONRA YASAMA İŞLEMİ İLE ORTAYA ÇIKAN KANUN YOLLARININ ETKİSİ	44
1. İdari Başvuru Yollarının Etkisi	44
a. 6384 sayılı Kanun ile Kurulmuş İnsan Hakları Tazminat Komisyonu	45
b. 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile Kurulan Zarar Tespit Komisyonları.....	51
c. 685 Sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile Kurulan Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu.....	54
2. Yargısal Başvuru Yollarının Etkisi.....	65
a. 5271 Sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 286'nci Maddesinde Yapılan Değişiklik Örneği.....	67
b. 685 Sayılı KHK'nın On birinci ve Geçici Birinci Maddesi ile Getirilen Danıştayda Dava Açma Yolu Örneği.....	69
B. BİREYSEL BAŞVURU YAPILDIKTAN SONRA YARGI İÇTİHADİ İLE ORTAYA ÇIKAN KANUN YOLLARININ ETKİSİ	72
1. Yargıtay ve Danıştayın Değişen İçtihadının Etkisi.....	73
2. Anayasa Mahkemesinin Değişen İçtihadının Etkisi.....	83

İKİNCİ BÖLÜM
ÖZEL DURUMLARIN OLAĞAN KANUN
YOLLARININ TÜKETİLMESİ KURALINA
ETKİSİ

I. ULAŞILABİLİRLİK NİTELİĞİNİ OLUMSUZ ETKİLEYEN DURUMLAR.....	94

A. OLAĞAN KANUN YOLLARININ MEVCUT OLMADIĞI HALLER.....	95
1. Hakkın Niteliğine Bağlı Olarak Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu	95
a. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlali İddiaları Bakımından Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu	96
b. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiaları Bakımından Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu	99
c. İletişimin Tespiti Suretiyle Haberleşme Hürriyeti ile Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkının İhlal Edildiği İddiaları Bakımından Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu.....	102
d. Caydırıcı Etki Doktrininin Tesir Ettiği Hak ve Özgürlükler Bakımından Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu	105
2. Mahkemelerin Bir Kısım Ara Kararlarına Karşı Olağan Kanun Yollarının Mevcudiyeti Sorunu	110
B. OLAĞAN KANUN YOLLARINA BAŞVURMANIN ZOR KOŞULLARA BAĞLANDIĞI HALLER.....	114
1. Yasama İşlemlerinden Kaynaklı Zor Koşullar	116
2. Yargıdan Kaynaklı Zor Koşullar	122
3. İdareden Kaynaklı Zor Koşullar	127
II. ETKİLİLİK VEYA YETERLİLİK NİTELİKLERİNİ OLUMSUZ ETKİLEYEN DURUMLAR.....	130
A. SOMUT OLAYIN KOŞULLARINDA ETKİLİLİK VEYA YETERLİLİK NİTELİKLERİ OLUMSUZ ETKİLENEN BAŞVURU YOLLARI	132
1. Yerleşik Yargı İçtihadının Etkisi	133
2. İdari Pratik Halininin Etkisi	136
3. Hakkın Kullanılmasının Belirli Bir Zamanda İleri Sürülmesine Bağlı Olduğu Durumların Etkisi	138

B. SOMUT OLAYIN DEĞİŞEN KOŞULLARINDA ETKİLİLİK VEYA YETERLİLİK NİTELİĞİNİN YİTİRİLMESİNE NEDEN OLAN DURUMLAR	144
1. Üçüncü Kişi Tarafından Denenmiş Başvuru Yollarının Etkisi	146
2. Süregelen İhlal Halinin Tesiri	151
3. Yargı Kararlarının Yerine Getirilmemesinin Etkisi	158
III. ULAŞILABİLİR, ETKİLİ VE YETERLİ NİTELİĞE SAHİP BİRDEN FAZLA OLAĞAN KANUN YOLUNUN BULUNDUĞU DURUMLAR.....	162
A. YAŞAMA HAKKI VE İŞKENCE YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİ DURUMLARDA OLAĞAN KANUN YOLLARI .	163
1. Kasıtlı Eylemlerin Etkisi.....	164
2. Muhakeme Hatasını veya Dikkatsizliği Aşan İhmalin Etkisi.	168
3. İhmali Eylemlerin Etkisi	172
B. MANEVİ BÜTÜNLÜĞÜN KORUNMASI HAKKI İLE ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİNİN İHLAL EDİLDİĞİ DURUMLARDA OLAĞAN KANUN YOLLARI.....	176
1. Şeref ve İtibarın Korunması Hakkı Bakımından Değerlendirme	176
2. Unutulma Hakkı Bakımından Değerlendirme.....	182
SONUÇ	189
KAYNAKÇA.....	203
İNSAN HAKLARI AVRUPA MAHKEMESİ KARARLARI	213
DERECE MAHKEMELERİ KARARLARI	219
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI.....	221